

САНАА ОЛЛОХ

Х а н ы а т

1931 сүл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 41 (6333)

1986 сүл. Муус устар 5 күнэ
СУБУОТА

Сыаната
3 харчы.

ТӨРДҮС, БЫҢААРЫЛААХ

Оскуолаларга алдох хэрэ-баина собы-
тистардаах 1985—1986 сүллардаах үө-
рэх дымлын түмүктүүр саамай элбөх
түбүктээх, улахан экинэттөөх нэм-
тердүс чыппалар үүннэ.

Одолоору оскуолада туохха үөрэтэллэ-
рий? Ону сүрүн быһаарааччыларынан
үөрэтти быһаарыра, программалара,
учебниктар буолаллар. Оскуола үө-
рэнэчиге толору, дүрүн, чипи билиини
бэрэстэтиэх. Оттон ол утумнаах үлэни,
үөрэх ситиһинти бырыһманынан буол-
бакка, үөрэнэччилэр билиндэрин таһы-
мынан сыналлыыры эрэйэр.

Билин хаачыстыбатын, үөрэнэччилэр
оскуола программатынан ирдэниллэр са-
табылы уонна додурдары иһэриниһи-
рин таһымын учуоттааһын уонна конту-
руоллааһын үтөс буолбут формалара—
уроонторго сылдыны, оскуолалардаагы
уонна оройуоннаагы методическай хол-
бохтор нөүгө быһаарылаах-үлэ, пред-
меттик учууталлар айар отчуоттары
истини, о. д. а. киэнттик туһанылаллар.
Үөрэнэччилэр сайдыыларын, кинилэр
билиилэре төһө дүрүннэ уонна чыччэ
быһаарыга контуруолунай үлэлэр ула-
аһы оруоллаахтар. Сотору кэминэн ос-
куолаларга сүрүн предметтарга РСФСР
Үөрэтин министрствотун төһөтүнэн кон-
туруолунай үлэлэр ытыллыахтара.
Уруну өттүгэр сорох предметтиктер
сыананы үрдэтэ туруоруулаа сүөх
буолбатах этэ. Быһыл контуруолунай
уонна сүрүгүнэн толоруллубут экзаме-
национай үлэлэри бэрэбэрэлдэһингэ
уонна олох түмүктэринэн ырыгытылар,
сынабыллары оңорууга хаһаагытаа-
лар да улахан болгомото уурулууда.
Онон предметтиктер уонна экзаме-
ны тутар комиссиялар бөлүлөрүн үлэлэ-
ри ураты эппиэтинэстээхтик, үрдүк ир-
дэбилдээхтик сыһыаннааллара эрди-
лэр.

Үөрэх билиини сыналлааһынга со-
рох-уларыттылар киллэриллиилэр.
Быһахтык ыллааха, ылдан ситэ үө-
рэнэччи биир эбэтэр икки предметке
куһааһыныт үөрэнэччилэри нөүгө
кылааска усулуобунай таһаары олох-
тоно. Маньык чыччэтинэн үөрэхтэ-
ригэр мэдди ситислэтэр туһамытар.
Бары предметтэргэ «Б» сыанада үөрэнэр
VIII кылааһы бүтэрэччилэргэ туһу-
нук үөрэмминэн туһулуур сибидиэ-
листибэ, хаачыстыбада үөрэммиттэргэ
үрүт көмүс медал, туттарылаллара
олохтоно. Быһылгы үөрэх дымлыттан,
үөрэнэччилэр сыга быраабылаларыгар
уонна сына туһунаа инструкция ыһы-
ларыгар олобуран, үөрэхтэ сыһыан уо-
нна общественнай туһалаах үлэ иһин
сыаналар туруоруллар буолулар. Сы-
налар орто оскуоланы бүтэрэччилэр
малар аттестаттарыгар эмгэ киллэри-
лэллэр. Бу туһунаа одолорго өйдүгү
үлэтэ киэнттик уонна тийимтэтик ы-
тыллыахтаах.

Ураты болгомото экзаменнарга бэлэ-
миннэ туһаайыллыахтаах. Быһыл оро-
йон оскуолалары ахсыс кылааһын
360, онуку 292 үөрэнэччи бүтэрэ-
тээдэ күүтүлэр. Оскуолаларга эк-
заменнарга бэлэмнэни, сүрүннээн, үөрэх
дымлын үтөс чыппариттан сараламьа-
та. Выпускниктар аналдаах мүнүктэр.
«Экзаменнарга хайдах бэлэмнэниэхтэ?»
стандарт оңоһулунулар. Үөрэнэччи-
лэр билиилэрин төһөтүн учуоттааһы-
нар, контуруолунай үлэлэр ытыллы-
лар. Консультациялар, эачеттары туту-
лар аңардаа урут барыты хатылааһы-
на буолбакка, бастатан туран, үөрэнэ-
ччилэр билиилэрин эбин байытыт, дү-
рүнэтигэ туһаайыллыахтаахтар.

Выпускниктар дүһүн тыды сэргэ иһи-
лэр сарсын кимнээхтэри дүһүн ыһыты
күөрөс тынар. Педколлективтар маньа-
ха чопчу эппиэти бээрэр күрдүк үлэ-

лихтээхтэр: нии ханна үөрэнэ, үлэни
барыра чуолкайданьыт буолуохтаах.
Ааспыт сыллаахха, быһылаанга дүөрү
бу салаада боччумнаах нөүтүлэр—
производства үлэни тахсарга дуога-
бардаһын өдөр дөһ, наадата тирээн
кылаһыт, быһы-хайааа көстөрүнэ үө-
рэнэ бара сатааһынара, профтехучили-
щеларга үөрэнэ иһириттэр үөрэх ды-
мын ортогунан үөрэхтэрин бырады-
лара—бааллар. Ити бары өттүгэр нө-
чөөтөөбүн учууталлар, төрөппүттэр
одолорго кимнэр өйдөүхтээхтэр.
Идэе туһааны үлэни түмүктэре ос-
куола выпускниктара олоххо бэйлэрин
мнестэлэрин сөптөөхтүк булуугуларын
быһаарылар. Мань мэдди өйдүөхтэ.
Одолоор төрөөбүт оройуоннарын, салы-
нэлэрин иһириттэни бастык тутар өй-
тө-санаада иһириттээхтэр. Маньаха
тыа сиринээги профессиональнэ-тех-
ническай училищеларга одолору үөрэт-
тэрини сатабыллаахтык тэрийни ураты
мнестэни ылар. Училище үөрэнэччигэ,
уопсай үөрэги сэргэ, идэни бээрэр. И-
килэр—билини сарсыгыты рабочай сол-
буктарбыт, дойдубут кэскилин айсыах-
таах дөһнөрүт, Болгомото эмгэ онуоха
дүөрүнэ буолуохтаах.

Утүө үтөстэри үйэтиннэ, одолор иһи-
циатналарын өйөөбүн, кинилэри кытта
өйдөүү эмгэ быһаарар суолтаахтар.
Холобур, «Чурапчы» совхоз Сыланна-
аы отделеһетын Ойсон Күөллэри фер-
матын өдөр үлэһиттэре совхоз кинилэр-
дион дуотабар түһэрсэригэр эппит эри-
нэриилэри толорботоон туһунаа хо-
мон туран кэспиллэр. Итиннэ сыһыан-
наһын өдөр дыну түктэри холобурга
иһириттэ, үлэһит олохсуйуугулар маһыи
үөһитэри өйдүүр уолдаһа.

Одолоор одолор таһаарылаах үлэ-
лэри тэрийни—оскуолалар уонна ба-
зай хаһаабыстыбалар уталыһат сорук-
тара. Оскуолаларга үөрэнэччилэр үлэ-
бэ балаһча үчүгэй бөлөһүннэни барал-
лар. Ынары маһыны, тракторы, авто-
машинаны үлэлэтинни, одоруот аһын үү-
кэринни баһылыллар, норуот хаһа-
аыстыбатын салааларын туһунаа өйдө-
булу ыларлар. Ол эрээр сорох оскуо-
ларга бу өттүнэн өсө да элбэри одо-
руу эриһиллэр: сөптөөх мастерскоһдар,
общественнай туһалаах үлэни дьарык-
танарга аналдаах рабочай мнестэлэр,
о. д. а. суохтар. Үлэ үөрүһхтэригэр үө-
рэттигэ билини усулуобуһабытыгар са-
былгы туһалаах сыһыаннаһы тары-
ны туһунаа боллоруос бу күннэргэ
чуолкайданьыт. Оскуолалар уонна
базай хаһаабыстыбалар реформа со-
руктарын олоххо киллэрингэ биир өй-
санаада түмүлүн үлэһиттээхтэр.

Төрдүс чыппалар биир суолтаах ды-
лаһынан түмүктүүр педсоветтар буолал-
лар. Маньаха ситиһиллэри эриһиһтээ-
һиннэ, бэйэ-бэйэни хайааһынан эрэ
мүнүрдэни таһаарылаа суохтаах.
Коллектив хас биирдэ чилиһини эһи-
тэ, туруорууга болгомото ытыллыах-
таах, туһаныллыахтаах ис ыһахтар учу-
оттаньахтаахтар, сылааагы үлэ былаанын
оңорууга коллектив бүтүүнэ кыттыах-
таах.

ССКП КК партия XXVII съезингэр
Политическай дакылаатыгар сурулу-
бут «Реформанан көрүлүбүт дыһа-
лары олоххо киллэрини тэтиһиһтэ уонна
дирингэре билиһини аһыннарын та-
быллыһат» дэһи этин салалтада ыты-
лыһахтаах. Ситиһиллэринэн уоскуйбакка
болгомото оскуола дылаатын бүтүүнүн
эрнэ-дэхсинт, нии бары салааларын
тэтигэ сыһыаннаһыга таһаайыллыахтаах.
Маньаха үөрэх дымлын төрдүс чыппа-
ра быһаарар суолтаах уратылаах көр-
чик кэминэн буолар. Ол бэйэтигэр дүө-
рүннэ ирдэһиллээх сыһыан, үөрэх
дымлын ситиһиллээхтик түмүктүүрү
хааччылар эриһиһтээх үлэни эрэйэр.

Ленинскэй вахтаба

Набараадаба эппиэтинээн

Мугудайдаагы «Кэскил»
ферма ыччат-комсомо-
льскай коллективна сотору-
тааһыга ССКП обкомун
Бочуотунай грамотатынан
набараадалаһыта. Кол-
лектив съезд делегата-
рын ыһырыларын дыла-
данан өйдүүр: бастык
квартирга валовоһунаа бы-
лааннаах 35 тонна онку-
тар 53 тонна, хас биир-
дин фураһнай ыһахтаа
452 кг үрүт кэһини ы-
та. Ол иһигэр кулун ту-
тарга—171 дөһ кг үүтү
ыла.

«Кэскил» маньыксыт-
тара фермада үтөс сыт-
ларын үлэһитлэр. Бу
нам устатыгар үлэ мын-
дырдарын баһылаатылар,
общественнай үлэре ак-
тивнайдик кыттан, отде-
ление тутуах дөһө буол-
дулар. Коллектив сала-
ааһыччыта Саргылана Пе-
рямова—ССКП чилиһи-
гэр кандидат, уус-уран са-
моделствоттэ бастык
ырыаһыта. Үлэни, сы-
һыаннаһы сатаах дүөрө-
лүр маньыксыттар
2000-лаах ирбэһин бы-
һыл өсөс төгүл ыһахта-
ра.

В. СПИРИДОНОВ

«КЫҢЫЛ СУБУОТА» ИЛДЫТТЭРЭ

Муус устар 19 күнү-
гэр коммунистическай
субуотунуһу ыһтар
туһунаа Москва куорат
бастык предпрител-
рин баччыларын Кы-
таанах нэһиллэһин бары
үлэһиттэре үрдүн өрө
потоһуллуунэ, сөтэ-
ринэн көрүстүлэр. Бу
«кыһыл субуотаны» хас
биирдик үлэ коллективна,
үлэһит охсуулаах үлэни
бэлиэтиһиһтэ быһаары-
наллар.

Совхоз сүөсчүттэре,
механизатордара, нэһи-
лэһк хааччылар тэри-
лэлэри үлэһиттэре бэйэ-
лэрин рабочай мнестэ-
ригэр үлэһиттэре. Ити
нүн хаһааһытааһар да
элбөх бородуһуһаа оңо-
һуллуода. Аржаа Чаран
саймык титигин, АВМ
сарайын үртүгэрин иһи-
ринэн сабыга, тех-
ника сарайын, почто
дэһэтии саллаһыны

ССКП НК Генеральнай
секретара М. С. Горба-
чев телевидениһэн
эһиттэргэ Америна Хол-
боһуһаах. Штаттара
арыаах хонуктааһыт
өсөс биир ядернай дэһи
тэһтэрини оңорбутта-
рын, ону тэһтэ өсөс биир
ядернай устэһтэһи
дэһи тэһтэһи бэлэ-
һиллэлэри ыһаа. АХШ
ити снэре суох быһыта,
советскай дыһу, про-
грессивнай киһи айаады
бүтүүнүн аһардар.

«Киһи аймах муну-
туур эппиэтинэһи эриһэр
кэрбигэ туар»,—дэһи
М. С. Горбачев саамай
сөһкө эттэ. Киһи чуга-
стаагы кэмгэ Лондонга
эбэтэр Римгэ, эбэтэр
Европа аһын ханьыт ба-
дарар столицатыгар Р.
Фейганмын нөрсүлэргэ,
сааа атаһаһарга, ту-
һаһаһаах сөбүлэһиттэ-
гэ кинсэргэ бэлэмни
биллэрдэ. Планетаттан
ядернай сэрин кутталын
тэһтэһтэ билиһи дойду.
Бут баһылыт өсөс биир
быһаарылаах харды-
ны оңорорго дууһуһа

билиһини үөрдэр.

Бу тыһаһыһаһах нэм-
кэ билиһи хас биирдик-
бит нэһэ—Иһэ дойдубут
экономическай уонна
оңоронаһар кыһыһи
бары өттүнэн бөһөргө-
һүү. Мин алтыс сылаһын
шоһөрдуубун. Уон
мнэһэ пэтилетни
бастаһа сыһыгар
240 тыһ. тонна-километ-
ры оңорор былааннах-
пын. Бастык квартирга
итинтэн 134 тыһ. тонна-
километрын толорду. Бу
күннэргэ ыраах нуо-
тара үрэдиттэн Эриһик
Эриһтин аһыһан сов-
хозна пресэһиһит огу-
һиһиһ бүтэрдит. Би-
лиһин Золоткина стан-
циеттан комбинорм аһи-
ла аһа массыһаһан
бардыһыт.

Советскай правитель-
ство эһэ көмүсэһиһтэ
снэрдээх этинтэ билиһэ,
үлэ дыһуһтар, УРАУ
эрэһт, күһү-күдэһи
бээрэр.

П. ЕФИМОВ Ц.
«Сельхозхимия» хол-
боһу шоһера,

ТИГИНЭЧЧИ ҮЛЭЛИИЛЛЭР

Кэрл Маркс аһыһан
совхоз трактористара Бол-
гомото механизатордарын
ыһырыларын өйөөн үр-
дүн таһаарылаахтык үлэ-
лиһлар.

Тракторнай парна басты-
к квартирга былаанни 109
бырыһыан толордо. МТЗ
маарналаах трактордара
ыччат наставнига, Үлэ
Кыһыл Знамята орден
кавалера А. А. Седла-
щев 1140 гектарынаа гек-
тары оңорон квартилла-
ды былаанни 240 быры-
һыан толорон, 2440 ки-
лограмм уматыгы кэһи-
лэһи эдэр трактористага
үтөс холобуру көрдөрдө.
Афанасий Афанасевич
сарсырда эрдэлэһи, нэ-
һэ хойутаан 50 киломе-
рдаах Нэхтиһи үрэдиттэн
2000 кубометр отук ма-
һы фермалар мотельнай-
дарыгар, коммунальнай
хааччылыһынан туһанар
ыһалларга киллэрдэ.

Эдэр трактористартан
В. В. Тосюн, С. С. Ва-
рашков, А. Н. Яковлев,
Е. С. Собакин, ДТ-75
маарналаах трактордара
И. И. Степанов, Н. Л.
Турантаев, Н. Н. Арте-
мьев, М. Д. Пинигин бы-
лааннарын эмгэ ырааһы-
һан аһардылар. Кинилэр-
тэн оһытаах тракторис-
тар Степанов уонна Ту-
рантаев от таһыһын ну-
луһ тутар 10 күнүгэр бу-
тэри, 35 километрдаах
Бабага үрэдиттэн 400 ку-
бометр тутуу маһын тас-
тылар.

Тракторнай үлэлэр та-
тимнээхтик баралларыгар
куруусчуттар Д. Г. Ни-
кифоров, А. П. Сибири-
ков, И. Н. Карпов, Я. Л.
Колесов, Т. Е. Дьяков-
скай таһаарылаах үлэ-
лэрин аһтар наадалаах.

А. АРЖАКОВ,
биртэһиһэр.

ситэрингэ, физзал оһу-
тун бэлэмнээһингэ эл-
бөх үлэ ыһылаһа нө-
рүлүннэ. Оттон снэбэс
отделеһетын, балыһа,
детсад, орто оскуола
коллективтэри террито-
рияда киллэриллиһит
оттук маһы эрбээһингэ
уонна саһааннаһыһыга
тахсыахтара.

Нэһиллэһк үрдүнэн су-
буотунуһука 300-чэһ
киһи таһыада, 750
солк. үл пэтилетни фон-
дугар киллэриллиһэ.

С. СЛЕПЦОВ,
сельсовет исполкомун
председателэ.

х х х

Суолу өрөмүһүнүүр-
тутар учаһтак комму-
нистическай үлэ быраа-
һыһыһыгар алта сиринэн
үлэни тэһиһтэргэ быһаар-
да. Суолларга ууну аһа-
рар турбалары олоһуу-
га икки биртэһэ тах-

сара былааннаһа Түөрт
КРАЗ автомашина Мыл-
дараһыттан оройуон
киһингэр гравий та-
һыахтара. Ону тэһиһтэ
биир погрузчик үлэһи-
тэ.

Иһиһиһиһ-техничес-
кай үлэһиттэр уонна су-
лууспалаахтар ыһако-
блок дьаһарыһаһыһыгар,
кочегардар мотельнайы,
дыһахталлар хонтуора
дыһэтин хомуйууга тах-
сыахтара. Быһата, су-
буотунуһука коллектив
хас биирдик чилиһэ
кыттыада.

Субуотунуһун была-
һын торумнаан биир-
дин киһинэн, биртэһэ-
һэн соруахтары тир-
дихитт. Олору толоруу-
га хас биирдик иһи ба-
ры наадалаагы эрдэттэн
бэлэмнээхтээх.

В. ЕВГРАФОВ,
учаһтак начальнига.

Райсовет сессиятын ыһыры

Райсовет исполкома народнай депу-
таттар уон тохусе ыһырылаах оро-
йуоннаагы Советтарын алтыс сессиятын
1986 сүл муус устар 24 күнүгэр 10
чаһтан ыһыраһа быһаарда.

Исполком сессия көрүүтүгэр маньык
боннуруостары киллэрдэ:

1. XIX ыһырылаах оройуоннаагы
уонна сельскэй Советтар партия XXVII
съезин уураахтарыттан үөһөһи тахсар
соруктарын туһунаа. Данылаатчыт—
райсовет исполкомун председателэ С. П.
Макаров.

2. Оройуонга капиталнай тутуу та-

тиһин түргэтэһингэ уонна хаачыһы-
батын тутсарыһа советскай, хаһааһы-
баннай органнар соруктарын туһунаа.
Данылаатчыт—райсовет исполкомун
председателни солбуһааччы, райпала
председателэ депутат П. Г. Кырыллы.

Сессияда депутаттартан ураты ыһы-
рылаллар: Саха АССР Верховнай Со-
ветин депутаттара, сельскэй Советтар
исполкомнарын председателлэре, совхоз-
тар директордара, предпрителлэр, та-
риһталар уонна учреждениһалар сала-
аһчыһылар.

БКП СЪЕЗД

СОФИЯ. (ССТА).

Маньа Болгария Комму-
нистическай партиятын
XIII съези буола туар.
Съезд БКП КК Оҕуо-

тун, дойду социальнай-
экономическай уонна
культурнай сайдыһыттар
Тезистэри дүүллэһэр,
партия салайар органи-
нын талыада.

Муус устар 2 күнүгэр

съези ССКП делегация-
тын салааһааччы, ССКП
КК Политбюотун чили-
һэһэ, ССРС Министрат-
та Советын Предсидате-
лэ Н. И. Рыжков—тыл
эттэ.

СҮӨНҮ КЫСТЫГА — УДАРНАЙ ҮЛЭЭ ФРОНА

ҮҮТ ИҢИН СЫРАЛААҤЫ — Управляющийдар кэпсиклэр —

Г. Н. АММОСОВ

(Хатылы):
— Быйыл ынах төрөө-
һүнэ улаханнан хойу-
таата. Ол биллэн турар,
үүт ынахтар ордута.
Сугулаанга, Лахалды-
га уонна сага тэриллэ-
бит «Төлө» фермада 20-
чэли эрэ ынах төрөөтө.
Отделение үрдүнэн квар-
тал устата фураажнай
ынах 220-лун ит үүтү
ыатыбыт. Туттарыллы-
быт үүт 100 бырыһыан
бастагы суортаабынан
сыналлар, үүтү ы-
һынна уонна госу-
дар-

ствода атыылааһынга
улаханнан хаалдыбыт.
Сүөһүлэр, хааһыс-
тыба кыаһынан, сөптөөх
аһылыгынан хааччыл-
лан тураллар. Уолча тонна
гидропоннай үүнээйини,
150 тонна сиизини ту-
тунубут. Үүтүрдүүгө
анаан өссө 100 тонна
сиизэстэхпит. Быйыл
курдук минеральной ве-
ществоларынан бай аһы-
лыс сөптөөх саппааһа
баар. Көөннөрбөдө сү-
рүн компонент быһы-
тынан дуудуу туттабыт.
Билгини отделение

үрдүнэн төрөөбүт ынах
күтүгэ ортоотунан 7 ит
үүтү бизар, Валовой-
нан 10 центнери ылыт,
онтон 7 центне-
рин туттарыбыт.
Бары фермаларга сүөһү-
нү чачылдыһып төрий-
дибит. Мантан саас ынах
төрөөһүнэ маассабайда-
тааһы, графинтан ха-
лыһы ситиһэхпит ддс
саньыбыт.

Н. Д. ПЕРМЯКОВ

(Мугудай):
— Үс ыйга үүтү вал-
овой ыһын даһаны, го-
сударствода туттары
даһаны биллэрлэр.
туоллуннар. 110 тонна
үүтү ыатыбыт, онтон 88
тоннаны атыылаатыбыт.

Ыраахаттар үгүстөр.
Холобур, хотонор ууту-
йууларыттан үүт хаачы-
стыбата мөлтүүр. Били-
гин күтүгэ 18 центнер
үүт ынаар, 14—14,5
центнерэ туттарылар.
Онтон баара-суога 40
бырыһыан эрэ бастагы
суортаабынан барар.

Ордук үчүгөйдик Уу
Одустаахтар «Косил»
ферма ыччат-комсомоль-
скай коллектива үлэ-
лир: фураажнай ынахтан
452-лун ит, ол иһигэр
кулун тутарга 171 ит,
үүтү ыата. Маныа-
ха пенсюрер Василий Пет-
рович Попов ыһамны-
тын түмүгэ эмиэ баар.
Кырдааһас дьонитер

гидропоннай үүнээйини
үүнэрэр, фермаларынан
бэйгэ тийэн тарватар.
Иһин 3,5 тонна гидро-
поннай үүнээйини бизар,
Өссө да салгы үлэлир.

Билгини ынахх күтүгэ
4 кг от, 15 кг сизас, 10
кг көөннөрбө бөрүлэр,
Эбни минеральной бри-
кетти ситэбит. Үүтү-
дүүгэ туркуччыларга 2
кг комбинорму эбэбит.
Төрөөбүт ынахтар күтүгэ
ортоотунан 9-туу ит үүтү
бизарлар. Ону 10 кг
тирдэрэ дуулуһабыт.

В. Е. ФЕДОРОВ (Ха-
нахсы):

— Ынах маассабай тө-
рөөһүнэ муус устарга,
ыам ыһыгар буолуога.

Билгини 100 эрэ ынах
төрөөтө. Ошон ааспыт
кыартага үүтү валовой
ыһынна 41 тонна, госу-
дарствода туттарыыга
42 тонна нэснэ иһирди-
бит. Төрөөбүт ынах күтү-
гэ ортоотунан 7-8 кг үүтү
бизар. Билгини Нуога-
раттан престоммит оту
тйөн ситэбит, хаачы-
стыбата намыһах. Үүтү-
дүүгэ амаан сиизас ха-
наамматалыт. Ошон сү-
рүн болдомтобутун дуу-
даны уонна куһаҥан оту
кырбатан ситиһиэ уура-
быт. Сүөһүгэ 2,5 тонна
брикетти, 2 тонна гидро-
поннай үүнээйини бизар-
дибит. Итиллэри сүөһү
аһылыгы байытыма
салгы туууохтук.

БАЧЫЫМЫ ҮРДҮКТҮК ТУТУОХХА

Фермада—эр дьон
эрчимнөөх илиилэрин

Болтоно уолаттарын
бачыһына «Чурапчы»
совхоз Илэнкитэди от-
делениеттар кизн өйө-
бүлү ыла. Александр
уонна Василий Захаров-
тар, Григорий Борисов,
Михаил Кириллин курдук
кыайылаах-хоту улаах
үлэһиттэр совхозу кытта
уһун болдоххо дуосабар-
даһан маньныксыттаан
эрэллэр. Оттон Төлөй,
Коптово, Арыылаах, Бо-
лтур маньныксыт уолат-
тара уон иккис пятилетка
бастагы сылыгар үрдүк
эбэһэтэлистибэлэри ылы-
нан, бэйэ-бэйэлэрин кыт-
та сирэй куоталаһыга
киристилэр.

Эр дьоннору маньнык-
сыттыырга ыгырыбыт бол-
тондор бу күннэргэ хай-
дах үлэһиттэрин билес-
тибит.

«Косил» ыччат-комсо-
мольскай фермада төгүс
маньныксыт үлэлир. Он-
тон алталара—эр дьон-
нор, Кинилэри быйыл са-
на маньныксыттаан эрэр
эдр коммунист Михаил
Ефремов салайар.

Ферма коллектива үүтү
валовой ыһын кулун ту-
тардаагы былаанын бөрт
ныһанан, 1900 килограм-
мынан толорбокко хаал-
быт. Сүөсүһүттэр ол сү-
рүн биричиһитин сийи-
лин ырытылар уонна
сөптөөх түмүгү оҥоһуну-
лар. Өскөтө хас бирдир-
бит ий бастагы күннэ-
риттан төрөөбүт ынахтары

барыларын иһир-хотуру
мабыһыт буоллар, бы-
лааны толорор кыах-
таах этибит, сорохтут бу
үлэҥэ сыста, опытыра
илигэ тааһа. — ына-
ныксыттар буруйу ки-
мнэх да соннообонко
бэйэлэригэр ылынылар.
Итинни партиа XXVII съ-
ез итэҥи-быһаһы хай-
дах баарынан көрдөрүө,
ол туһунан кырдыгынан
көсөтөргө, малтачы этэ-
гэ ыгырытын таба өй-
дөөһүн быһымынан сы-
налыахха сөп.

— Хаалыттан хайаан
да тахсыахпыт. Ынахтар
маассабайдык төрөө-
нөрүлэр. Ошон ий ахсын
эриэ-дэхсн үчүгөйдик үлэ-
лээн сыллаагы былаан-
нарбытын толорор уонна
аһары толорор туһугар
күүспүтүн-кыахытын тү-
мүн үлэһиттэрит. — дьон
ферма старшайа М. Н.
Ефремов эрэннэрэр.

— «Косил» ферма ком-
сомольскай группата ком-
сомольскай, ыччаттары
былаан, эбэһэтэлисти-
бэ туолууттар түмүгэ
дьулуһар. Бийнэхэ эконо-
мическай үөрэхтээһин ос-
куолата нэдиэлэ ахсын
былааннаахтык үлэлир.
Оноо пропагандист Г. В.
Смирников партиа XXVII
съезини матырыяалларын
сийилин үөрэтэр. — дьон
көпөһөр группасорт
Ксения Седалищева. —
Бийнэхэ Е. В. Егорова

наставнигытар, эдр үлэ-
һиттэргэ үгүс көмүгү оҥо-
роор, кыайыахтытын, са-
тааһахтытын, көннөрү-
нарбыттар тирах буолар.
Афанасий Моисеевич
курдук ий ахсын былаан-
нарын аһары толорор
маньныксыттар баалар.
Оттон наставнигыт ку-
лун тутарга фураажнай
ынаһын ахсытан 300 ит
үүтү ыан, куоталаһыга
бастаага.

Виктор Платонов 20
сага төрүүр тигэһэлэри
тутан ыһамнылаахтык,
көсиклээхтик маньнык-
сыттаан эрэр. Киннэхэ
билгини сөгтэ тигэһэ тө-
рөөбүт. Ынаһыксыты
кытта пр-хоро кэсэти-
биттэн өйдөтөхкө, кини
фермада хас да пятилетка
устата олохтоохтук үлэ-
лээн, үүт ымын үрдэтэр
чопчу сорукаах. «Респу-
блика чулуу маньныксыт-
тарын опытыларын иччэ-
лээхтик үөрэтэбин. Бил-
лэн турар, сүөһү итиник-
тэр опытым, билим ас-
сө да кыра. Бастыһар
курдук үлэһит туһугар
элбэки биллэххэ наада.
Килэки маньныксыта
Г. Т. Борисовы кытта сир-
эй куоталаһыбын. Ошон
кини үлэтин ыатта ол-
сигэ. Килэкигэ бара
сылдыар баралаахпын. Бу
күннэргэ барыахпын, тү-
бүгүм олус элбэх», —
дир Виктор.

Болтоно отделение-
ныгырылаах уолаттара

көхтөөх үлэҥэ туруму-
тар. Ол курдук, Николай
Кривошальник «Сардага-
на», Спиридон Моисее-
вич «Эрчимнэ», Григорий
Егоров Кындайга үүтү-
аһы-элбэтэр туһугар кус-
таһаһан үлэһиттэр. «Көп-
чээр» дьон ыччат сүө-
һүнү иһэр коллективка
П. Андреев уонна Н.
Слепцов сага төрөөбү
итингэ баа өттүлэринэн
үлэһин кэлбиттэр. Кини-
лэр хайыһы-үлэ сүүрбөт-
төн тахсалып кырайы
туппунтар. Сага төрөөбү
эңирэппэнэ, төрөлкөй-
дүк итин элбэх сыраны,
үгүс түбүгү эрийэр. Бу
иһин уолаттар баһылыг
баалаахтара олус ыраах-
сөһүлээх.

Быйырын бийиги орой-
уоһумуттар баара-суога
51 эр дьоннор маньнык-
сытынан үлэһиттэргэ.
Быйыл маньныксыт эр
дьоннор ахсааннарын 124
иһинэхэ тиэрдэр соруу ту-
рар. Ошон 73 уол фер-
мада эбни тахсыахтаах.
Ол эрээри билгини туру-
гунан 17 эрэ таһыста. Бу
төрийэр үлэ өссө да ула-
хан итэһэтэрдээһин көр-
дөр. Оттон оройуон сүө-
сүһүттэрэ болгондор
ыгырылалара сир ахсын
дылаһан өйөһүө, ман-
ныксыт эппэттээх үлэ-
тин эр дьон эрчимнээх
илиилэригэр ылаахтара
диз эрэнэллэр, куутал-
лар. Бу сыналаах бачы-
мы өйөһүн иһэтэ хай-
дах тэриллэриттэн үүтү-
аһы дөлөһин көсиклэ ула-
хан тутулуһааһын уһуу-
быт сатамат.

Н. БАРАШКОВ,
хаймат общ. корр.

Кормоцех буруолаабат буоллабына

Ойбон чуғаа ордук
Саха дьонун үгөһиттэн
туораабатах «Мугудай»
совхоз Чыаппаратаагы от-
делениетин «Молодеж-
най» уонна «Сардага»
ыччат-комсомольскай фер-
малара саргастаһа турал-
лар. Бу коллективтары
түмэр сиринэн буолбут
Сүөсүһүт дьонго дьондө-
һүн көстөр.

Ферма. Оттоох ныбы-
лар. Варыта сүрэххэ сүр-
дээх чуҕастар. Кормоцех.
Кини бэйэлээх сылаас
тыһынан сырдыгытыр
бэйгэ уота-куоһа умул-
лан турара. Күн ортото
өссө буола илгэ.

«Молодежнай» хотонго
киһир кэлбитим. Үүт ту-
таачы Марфа Семеновна
Мохначевская ынах ыы,
көргөһүтэр Александр
Мохначевскайга көмөлөһө
сыдыра.

— Вээрэ, кормоцех ити
тоҕо үлэһэтэбит?

— Вүтүн үһүс күнэ үлэ-
лэһэтэ. Дуһалара бут-
та.

Туохтан маньнык бала-
һыһа тахсыбытын
иһэн-тоҕон ыйыталаһах
иһин, иһи күн оройуонга
муһнах буолан отделе-
ние салалтата биригэдэ-
ринтан управляющайыгар
тйиэ суох буолан бизар-
биттэр. Оттон ферма
старшайы ыйыһылар,
Варвара Кенчаровна Сле-
пова үлэтигэр кэлэ иһик
диз хоруйдаабыттар.

Хотон түгэх өттүгэр
Константин Лытин тиг-
нэһэлэрэ тураллар.

— Үүттэрэ төрүт суох.
Кыһынны аһардас отунан
уонна уунан турдулар.
Тыһыны ыдыарга көөн-
нөрбө бизарбиттэр. 22
тигэһэ төрөөтө. Дьэ биз-
рнэх курдук буолан эрдэх-
төрүнэ, дуһалара, буттун,
эһиэ мөһийи буолла. —
Константин баарынан ып-
сөтө.

Сага төрөөбү көрөөтү
чу Афанасий Лытин
илиһин иһин 128 ны-
рай киһир ааспыт. Кини
нырай көрөөтү Слепцо-
ва Варвара Александров-
наа туттаран иһэр эбит.

— Күнгэ үстэ аһабыт.
130 ит үүт уоһаһын
иһэрдибит. Ортоотунан 24-
түү, 32-лун килограмм
ыһаһыһаахтар мин
илиһэр киһирлэр. Ту-
руктара куһаҥа суох, —
дир Варвара Алексан-
дровна.

«Сардага» фермада
старшай — Ранса Нико-
лаевна Оконешникова.
Дьэ тоҕо-хоро көсөстөр
ниһин дьон үөрэ санаа-

тым. Ол эрээри бала-
һыһа манна да ордута
суох. Ынахтар арааһа
аччытаахтара буолуо,
тохтубут оту тылларын
тебэтүн таарыйан ылар
моннуорүгэр дүккүһэл-
лэр. Мөлтөх аһылытаах
ынахтар бороудуусуһала-
ра да оннук. Ранса Ни-
колаевна этэринэн, ферма
үрдүнэн күнгэ тоннара
тйиһэбт үүтү ыһаллар.

Көстөрүн курдук, үлэ-
лир дьон да битэргэтэл-
лэһинн, үлэ төрөһүнэ
мөлтөх. Татын аһылыта
турар ынахтар ырыт-
нар, онуоха эбни үстүү
хонукка эбни аһылаах
суох турууларга үүт дьыл-
датыгар эмиэ ордута.
Кэлэн баран телефоннан
кэспэһин биллэххэ, дуу-
да тийлэн кэлбит. Итич-
чэ баар аһылын бастан
хааларытан төһөлөөх
улахан төптэри тахса-
рый? Ити—бизрэ.

Иһиниһэн, Сүөсүһүт-
тэр дьондэригэр ыйаммыт
экраниртай көрдөхкө, үү-
тү ыһын хаамыһа бир-
динтээн маньныксыт-
тарынан ситэ-хото көстүбөт.
Экран, этэргэ дьыл, то-
гон турар. «Кини күнгэ
теһөнү ыата?» экран
толоруллубатах. Ити бары-
та үлэҥэ эппэтиннэни ир-
дэһин саппааһыгар
тирдэрэ чачы. «Моло-
дежнай» уонна «Сардага»
фермалар уунан иһэрлэн
былааннарын 50 быры-
һыанан эрэ толорбуттар.

«Молодежнай» кыстык-
на ынах ахсытан 1522
иҥ ыһахтаах, эбэһэтэ-
листибэ — 1604-түү иҥ.
Ферма үс ыйга 125-тин
эрэ килограммы маҕа.
«Сардага» кыстыкына
1482-лун иҥ ыһахтаах,
эбэһэтэлистибэ — 1550-
нуу иҥ. Үс ыйга 131-дин
иҥ ыһа. Тигэһэ көрүлэр.
«Подсобнай» фермада
1000-лун иҥ ылар сорун
турар. Эбэһэтэлистибэ-
рэ — 1298-тыы кило-
грамм. Үс ыйга 167 иҥ
манна.

Ити — сүөһүнү эбни
аһылыгынан хааччыһы
мөлтөһүлүбүтүн тэбэти.
Билгини — фермаларга
ынах төрөөбүнүн үгөнэ.
Бу эппиттээх кээһи фер-
малары эбни аһылыгынан
тохтоло суох хааччыһы-
га совхоз салалтата дьа-
һал ылар, контуруолу
күүһүрдэрэ наада буол-
бут.

С. ПОПОВ,
бийиги анал. корр.

Совхозтар отделениеларын 1986 сылга үүт хаачыстыбатын үрдэтэр иһин социалистическай куоталаһыларын УСУЛУОБУУАТА

Социалистическай куо-
талаһы түмүгэ ыйдары-
нан таһаарыллар. Кы-
һылаагы быһаарарга үү-
тү государствода тутта-
ры тустаах ыйдаагы бы-
лааны толоруу, атыла-
лар үүт 70 бырыһыан-
тан итэҥэ суога баста-
гы суортаабынан тутта-
рыллыта, эр-үүт комби-
натын тутар пууныарын
онорор бороудуусуһала-
рын хаачыстыбата уонна
бастагы суортаабынан тут-
тарыллар. Үүт 30 быры-
һыантан итэҥэ суоһун
содуулуутун ситиһи-
линэ учуоттанар. БИ тү-
мүтүн бастагы миһэтэ-
ни ылыт отделениеда
көһөрүлэ сылдыар ып-
пел туттарылар, специ-
алистар ыйдаагы хамна-
старын 20 бырыһыан-
нан бириэмийэлэнэллэр. Иккис
миһэтэни Ылыт отделе-
ние специалистара — ый-

даагы хамнастарын 15
бырыһыаннан, үһүс
миһэтэһэтэр специалис-
тара — 10 бырыһыаннан.

Сыл бүтэһиттээх түмү-
гүнэн кыайылаах отде-
лениени быһаарыга сыл-
даагы былааны толоруу,
лаагы былааны толоруу,
туттарыллыбыт үүт 60
бырыһыантан итэҥэ
бастагы суортаабынан
суога бастагы суортаа-
бынан государствода аты-
нан государствода аты-
ланнаах уонна үүт ха-
чыстыбатын түспэригэ
ыһаһахтык дьаһаллар
ыһаһахтык дьаһаллар
учуоттаналлар. Кыһы-
лаахтары наараадала-
лаахтары үс биригэдэ-
һингэ олохтоннулар.
Миһэтэлэр олохтоннулар.
Бастагы миһэтэни ылыт
отделениеда көһөрүлэ
сылдыар ып-пел, ОАПХ
сылдыар туттарылар,
грамматата Вочуотун дуо-
сройуон таһаарыллар. От-
катыгар таһаарыллар. От-
деление управляющайа
бир ыйдаах хамнаһынан
бир ыйдаах хамнаһынан
бирнэһийэлэнэр. Иккис

миһэтэҥэ тахсыбыт от-
деление ОАПХ грамотатын-
нан наараадаланар, уп-
равляющайа ыйдаагы
хамнаһын 50 бырыһыан-
наан бириэмийэ тутта-
рыллар. Үһүс миһэтэһэтэр
отделение ОАПХ грамота-
тынан наараадаланар,
управляющайа ыйдаагы
хамнаһын 50 бырыһыан-
наан бириэмийэлэнэр.

Үүт ыраастыыр, сойу-
тар, хаһаанар заводскай
тэриллэрдээх лаборатория-
ны төрийбит, үүт тутар
туспа пууныары үлэҥэ
киһирбит отделение уп-
равляющайа бир ыйдаах
хамнаһынан бириэмийэ-
лэнэр. Үүт хаачыстыбатын
барыбаркаһаһынга фер-
ма таһаары лаборатория-
ны төрийбит отделе-
ние зоотехнига 50 соли.
бирнэһийэлэнэр.

ОАПХ совета.

«Сельхозхимия» холбо-
бук Эрилик Эристини аа-
тынан совхозка ыраах
Нуотараттан түөрт авто-
машинанын түөртэ ныры-
нан 200-чэки тонна прес-
тэмэнт оту аһалла. Онуо-
ха шофердар М. М. Ки-
риллин, А. Е. Марков, П.
П. Ефимов П уонна Л. Е.
Флегонтов үлэһиттэр.
Синюкка: М. М. Ки-
риллин.

П. Оконешников фотота.

● Снопт ● Снопт ● Снопт ●

Спартакиада 5 нөүрүгө

БНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовый индекс 678700. Чурапчы с.
Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор—21-332,
отделлар—21-265, уопсай 21-505.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского
райкома КПСС и районного Совета народных депутатов
Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит во вторник, четверг и субботу на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ
с. Чурапча, ул. Карла Маркса 26 «а». Тираж 3067.